

1. poglavlje

Howbutker, Teksas, kolovoz 1985.

Sjedeći za svojim stolom, Amos Hines okrenuo je drugu i posljednju stranicu pravnog dokumenta koji je dobio na čitanje. Usta su mu odjednom bila suha kao pljeva. Na trenutak, jedino što je, paraliziran od zaprepaštenja, mogao bilo je s nevjericom gledati svoju klijenticu i dugogodišnju prijateljicu, koja je sjedila pred njegovim stolom, ženu koju je poštovao — kojoj se divio — već četrdeset godina, i za koju je bio vjerovao da je poznaje. Proučavao je izraz njenog lica tražeći indikacije da su poodmakle godine konačno umanjile njene intelektualne sposobnosti, ali ona ga je gledala bistrim očima koje su odavale inteligenciju po kojoj je bila poznata. Ovlažio je usta i upitao: »Mary, je li ovo što piše u aneksu stvarno istina? Prodala si farme i promijenila oporuku?«

Mary Toliver DuMont kimnula je glavom, pri čemu joj je valovita pomno isfrizirana bijela kosa odsijavala svjetlo koje je ulazilo kroz francuske prozore. »Da, Amose. Odgovor na oba tvoja pitanja glasi DA. Znam da si šokiran, i da ovo nije lijep način da ti se odužim za tolike godine službe i odanosti, ali bio bi duboko povrijeđen da sam ovaj posao povjerila nekom drugom odvjetniku.«

»Točno, bio bih«, rekao je. »Drugi bi te odvjetnik pokušao nagovoriti da o ovom aneksu još jednom razmisliš — barem o dijelu koji se još može revidirati.«

Ali farme Toliverovih više se nisu mogle spasiti, Mary je svoju ogromnu plantažu pamuka prethodnog mjeseca, nakon tajnih pregovora,

prodala. Tu je činjenicu još uvijek tajila od svoje pranećakinje koja je, nemajući pojma ni o čemu, sjedila u Lubbocku, Teksas, kao upraviteljica Toliverovih farmi — zapad.

»Nema se tu što revidirati, Amose«, rekla je Mary s izvjesnom dozom oštine u glasu. »Što je učinjeno, učinjeno je, i neću se predomisлити. Samo bi tratio svoje i moje vrijeme kad bi me pokušao na to nagovoriti.«

»Je li te Rachel nečim uvrijedila?« upitao je mirno, okrećući stolicu prema komodi. Posegnuo je za bokalom i ulio sebi i njoj po čašu vode. Primijetio je da mu se ruka tresе. Radije bi bio popio nešto jače, ali Mary nikad nije pila alkohol. »Jesi li zato prodala farme i dopunila oporuku?«

»O ne, zaboga, ne«, rekla je glasom koji je zvučao užasnuto. »Ne smiješ to ni pomisliti. Moja pranećakinja nije učinila ništa. Samo je bila ono što jest — Toliverica od glave do pete.«

Našao je ubruse, okrenuo se i dodao joj njenu čašu vode. Smršavjela je, pomislio je. Dizajnerski kostim pomalo je visio na njoj, a njegovano lice — i u osamdesetpetoj još uvijek upečatljivo — izgledalo je mršavije. Ova ju je stvar koštala, što je bogme i u redu, pomislio je, i osjetio kako ga ljutnja probada poput strijele. Kako je to mogla učiniti svojoj pranećakinji — oduzeti joj sve što je ova trebala naslijediti — zemlju i kuću njenih predaka, pravo da živi u gradu koji su oni pomogli utemeljiti? Popio je veliki gutljaj vode pokušavajući ne zvučati bijesno kad je primijetio: »To si rekla kao da je to neka mana.«

»Mana je, i ja je ovime korigiram.« Nagnula je čašu, žedno popila vodu i posušila usnice ubrusom. »To i jest svrha ovog aneksa. Ne očekujem da to shvatiš, Amose, ali Percy će shvatiti kad za to dođe vrijeme. Kao i Rachel, kad joj objasnim.«

»A kada to kaniš učiniti?«

»Sutra letim u Lubbock na sastanak s njom, kompanijinim zrakoplovom.

Ona ne zna da dolazim. Reći ću joj za prodaju i aneks i nadam se da će je moji argumenti uvjeriti da sam učinila ono što je najbolje za nju.«

Najbolje za nju? Amos je s nevjericom i zaprepaštenjem preko naočala zurio u nju. Mary je imala više šanse prodati pomorcu ideju

celibata. Znao je da joj Rachel nikada neće oprostiti to što joj je učinila, u to je bio siguran. Nagnuo se naprijed i odlučno je pogledao.

»Kako bi bilo da svoje argumente najprije isprobaš na meni? Kakvog smisla ima prodaja Toliverovih farmi, nakon što si najveći dio života radila da bi ih podigla? Kakvog smisla ima ostaviti Somerset Percyju Warwicku? Zašto baš njemu? Kakve koristi on može imati od plantaže *pamuka*? Percy je *drvosječa*, za ime Boga. Devedesetogodišnjak! A ostaviti vilu Toliverovih Društvu za zaštitu, to je... to je finalna pljuska. Znaš da je Rachel tu kuću oduvijek smatrala svojim domom i kanila u njoj živjeti do smrti.«

»Znam. Zato joj je i oduzimam.« Izgledala je kao da je sve to što je rekao uopće nije dirnulo. Sjedila je ravna kao svijeća, s rukom na povijenoj drški štapa oslonjenog o pod, i izgledala kao kraljica na prijestolju, kao da joj ruka počiva na cepteru, a ne na štapu. »Želim da si stvori dom negdje drugdje, da počne ispočetka na novom terenu«, rekla je. »Ne želim da ostane tu i proživi svoj život prema evanđelju Toliverovih.«

»Ali... ali ne razumijem.« Amos je frustrirano raširio ruke. »Mislilo sam da je to ono za što si je pripremala sve ove godine.«

»To je bila greška — vrlo sebična greška. Hvala Bogu da sam shvatila tragičnost svoje greške prije nego što je bilo prekasno, i što sam imala dovoljno prisebnosti i... *mudrosti* da je ispravim.« Odmahnula je rukom u znak odbijanja. »Prištedi svoju i moju energiju i ne pokušavaj me nagovoriti da ti objasnim. Znam da ti ništa nije jasno, ali imam povjerenja u mene. Moji motivi ne mogu biti čišći nego što jesu.«

Zbunjen, pokušao je krenuti u drugom pravcu. »Nisi to valjda učinila potaknuta nekom budalastom idejom da to duguješ njenu ocu, Williamu?«

»Ni slučajno!« U očima joj je na trenutak zasjala iskra bijesa. Slavne »toliverovske oči« — zelene poput rijetkih smaragda, naslijedila je od očeve strane porodice, kao i svoju svojedobno crnu kosu i rupicu na bradi. »Moj nećak će na to sigurno tako gledati — bolje rečeno ona njegova žena«, rekla je. »Po njezinoj logici, samo sam učinila ono što je ispravno i u redu dajući Williamu ono što je po pravdi zapravo oduvijek njegovo.« Zafirkala je. »Neka Alice Toliver slobodno vjeruje u svoju iluziju da sam farme prodala potaknuta osjećajem krivnje zbog

onoga što dugujem njenom mužu, ali ništa od toga nisam učinila za njega. Samo za njegovu kćer. Vjerujem da će njemu to biti jasno.« Zastala je. Na njenom lijepom zamišljenom licu sad se pojavila sjena sumnje. S manje sigurnosti u glasu, dodala je: »Kad bih barem mogla biti tako sigurna da će i Rachel shvatiti...«

»Mary...« Amos se trudio zvučati što uvjerljivije. »Rachel je od istog štofa kao i ti. Misliš li da bi *ti* shvatila da ti je otac uskratio nasljedstvo — plantažu, kuću, grad koji svoj nastanak duguje tvojoj obitelji — koliko god opravdani bili njegovi razlozi?«

Obrazi su joj malo visjeli, ali vidjelo se da je stisnula vilice. »Ne, ali voljela bih da je tako učinio. Voljela bih da mi nije ostavio Somerset.«

Amos je blenuo u nju istinski šokiran. »Ali *zašto*? Imala si divan život — život za koji sam mislio da ga želiš omogućiti i Rachel, kako bi nastavila obiteljsko nasljedstvo. Ovaj aneks je tako« — nadlanicom je brzo prešao preko dokumenta — »*protivan* svemu za što sam vjerovao da su tvoje nade za nju — svemu što si je navela da vjeruje da *želiš* za nju.«

Opustila se u stolici, kao ponosan jedrenjak kojem je vjetar iznenađa isisan iz jedara. Štap je sad položila na krilo. »O Amose, to je tako duga priča. Zbilja je predugačka, a da bih sad u to ulazila. Percy će ti je ispričati, jednoga dana.«

»Što objasniti, Mary? Što se tu ima objašnjavati?« *I zašto jednoga dana, I zašto Percy?* Odlučio je da ga obziri prema njoj neće zaustaviti. Bore oko njenih očiju i usta postale su dublje, a lice, inače besprijekornog maslinastog tena, probljedjelo je. Ne popuštajući, još više se nagnuo preko stola. »Koju to *priču* ja ne znam, Mary? Pročitao sam sve što je ikad tiskano o Toliverima, Warwickovima i DuMontovima, a da i ne govorimo da *živim* među vama već četrdeset godina. Otkad sam došao u Howbutker, upućen sam u sve što ima veze s bilo kim od vas. Kakve god da ste *tajne* imali, dosad bi izašle na vidjelo. Ja vas *poznajem*.

Nakratko je spustila očne kapke, na kojima se u naborima boje sepije jasno vidio umor. Kad ih je ponovno podigla, pogled joj je bio mekan od simpatije prema njemu. »Dragi Amose, kad si ti ušao u naše živote, naše priče već su bile gotove. Upoznao si nas u našem najboljem izdanju, kad su sva naša tužna i tragična djela već bila iza nas, i kad smo samo živjeli njihove posljedice. E ja želim poštedjeti

Rachel od činjenja istih grešaka koje sam ja učinila i podnošenja istih neizbježnih posljedica. Nemam namjeru pustiti je da pati pod prokletstvom Toliverovih.«

»Prokletstvom Toliverovih?« Amos je uznemireno žmirkao. Takav ekscentričan jezik nije joj bio nalik. Možda joj je starost ipak oštetila mozak, pomislio je. »Nikad nisam čuo ni pročitao ništa o nekakvom prokletstvu Toliverovih.«

»Eto vidiš, jesam ti rekla?« upitala je uz za nju tipičan osmijeh, podigavši usne tek toliko da se pokažu zubi koji, začudo, za razliku od zubiju drugih ljudi njenih godina, i za razliku od njegovih zubiju, nisu bili žuti kao stare tipke klavira.

Nije odustajao. »Dobro, ali što je s *drugim* posljedicama?« inzistirao je. »Posjedovala si — ili stvorila — pamučno carstvo koje se protezalo s kraja na kraj države. Tvoj muž, Ollie DuMont, posjedovao je jednu od najboljih robnih kuća u Teksasu, a tvrtka Percyja Warwicka već je desetljećima među 500 najbogatijih u zemlji. Koja su >tužna i tragična djela< dovela do *tih* posljedica, da mi je znati.«

»Moraš mi jednostavno povjerovati«, rekla je, podižući ramena. »Prokletstvo Toliverovih postoji, i utjecalo je na sve nas. Percy to vrlo dobro zna. I Rachel će to shvatiti kad joj pokažem nepobitne dokaze njegova postojanja.«

»Ostavila si joj na tone novca«, nastavio je, ne odustajući. »Pretpostavimo da kupi zemlju negdje drugdje, sagradi drugi Somerset, osnuje novu dinastiju Toliverovih, sve opet od početka. Bi li i u tom slučaju to... prokletstvo o kojem govoriš i dalje djelovalo?«

Oči su joj zasjale nekim zagonetnim sjajem, a usne se iskrivile od potajne gorčine. »*Dinastija* podrazumijeva sinove i kćeri kojima se može predati baklja preuzeta od predaka. U tom pogledu, Toliverovi nikada nisu bili dinastija. Pri proučavanju naše povijesti, ta ti je činjenica izgleda promakla.« Njezin otegnut teksaški govor zazvučao je ironično. »Ne, prokletstvo tada više neće djelovati. Kad se pupkovina kojom je Rachel povezana s plantažom jednom prereže, prokletstvo će umrijeti. Nijedna druga zemlja neće imati moć isisati iz nas ono što je Somerset isisao. Rachel nikada neće prodati dušu kao što sam to ja učinila, obiteljskom posjedu za ljubav.«

»Prodala si dušu za Somerset?«

»Da, mnogo puta. I Rachel također. Ovime je odvrćam od te tendencije.

Amos je splasnuo, poražen. Počinjao je misliti da mu je doista pro-maklo nekoliko poglavlja njihove povijesti. Ali pokušao je iznijeti još jedan, posljednji argument. »Mary, ovaj aneks oporuci tvoj je posljednji izraz poštovanja prema onima koje voliš. Razmisli kako bi njegov sadržaj mogao utjecati ne samo na to u kakvoj će te uspomeni Rachel zadržati, nego i na odnos između nje i Percyja, kad on bude posjedovao ono na što ona po rođenju ima pravo. Želiš li da te se po tome sjećaju?

»Riskirat ću tu pogrešnu interpretaciju ovoga što činim«, rekla je, ali pogled joj je postao mekši. »Znam koliko ti je Rachel draga, i da misliš da sam je izdala. Nisam, Amose. Spasila sam je. Da barem imam vremena danas ti objasniti što time mislim, ali jednostavno nemam. Moraš mi vjerovati da znam što činim.«

Amos je isprepleo prste nad aneksom. »Ja sam slobodan do kraja dana, Susan mi je sve sastanke dogovorene za danas popodne prebacila na druge termine. Imam vremena koliko god ti treba za objašnjenje o čemu se tu radi.

Sagnula se preko stola i svoju krhku ruku prošaranu plavim žilama stavila na njegove krupne kvrgave ruke. »Ti možda imaš, dragi moj, ali ja nemam. Mislim da je došao trenutak da pročitaš pismo koje se nalazi u drugoj omotnici.«

Bacio je pogled na bijelu omotnicu koju je, okrenutu naopako, bio izvukao iz one u kojoj je bio aneks. »To ostavi za kraj«, bila mu je rekla, i odjednom je — u kratkom trenutku intuicije — shvatio zašto. Srce mu je zastalo kad je okrenuo omotnicu i pročitao adresu pošilja-telja. »Klinika u Dallasu«, promućao je, svjestan da je Mary okrenula glavu i da se nervozno igra svojom slavnom bisernom ogrlicom, koju joj je, pred svoju smrt, darovao njen suprug Ollie, po jedan biser za svaku godinu braka. Bilo ih je pedesetdva, veličine kolibrijevih jaja. Ni-ska je savršeno pasala u okrugli izrez njenog zelenog lanenog kostima. Kad je završio s čitanjem pisma, pogled je zaustavio na tim biserima, nesposoban pogledati je u lice.

»Rak bubrega s metastazama«, procijedio je. Adamova jabučica mu je poskakivala. »I ništa se ne može učiniti?«

»Oh, uobičajene stvari«, rekla je i posegnula za čašom vode.
»Operacija, citostatici, zračenje. Ali sve bi mi to samo produžilo bolest, a ne život. Odlučila sam odbiti liječenje.«

Osjetio je goruću bol, kao da ga iznutra spaljuje kiselina. Skinuo je naočale i zažmirio, stiskajući korijen nosa da ne bi zaplakao. Mary nije voljela sentimentalne izljeve osjećaja. Sad mu je bilo jasno što je radila u Dallasu prethodnog mjeseca, osim što je pregovarala o prodaji Toliverovih farmi. Nitko nije imao pojma, ni njena pranećakinja, ni dugogodišnji prijatelj Percy, ni Sassie, koja joj je vodila kućanstvo već četrdeset godina, ni njezin odani stari odvjetnik... nitko od onih koji su je voljeli. Vrlo tipično za Mary, zadržati svoje namjere za sebe, do posljednjeg trenutka.

Ponovno je stavio naočale i prisilio se da je pogleda u oči — oči koje su ga još uvijek, usprkos borama oko njih, podsjećale na boju prolijetnog lišća koje prosijava kroz kišne kapi. »Još koliko?« upitao je.

»Daju mi još tri tjedna... možda.«

Shrvan tugom, Amos je otvorio ladicu u kojoj je držao čiste rupčiće. »Žao mi je Mary«, rekao je pritišćući golemi rupčić od bijelog batista na oči, »ali previše me toga pogodilo odjednom...«

»Znam, Amose«, rekla je, objesila štap o stolac i s iznenađujućom okretnošću zaobišla stol i prišla mu. Nježno je privila njegovu glavu na prsa. »Znaš i sam da je ovaj dan morao doći... dan kada se moramo oprostiti. Ipak sam ja petnaest godina starija od tebe...«

Stisnuo ju je za ruku. Bila je tako tanka i krhka. Kad se pretvorila u ruku starice? Sjećao se vremena kad je izgledala savršeno. »Znaš li da se još uvijek sjećam našeg prvog susreta?« upitao je držeći oči čvrsto zatvorene. »U robnoj kući DuMont. Silazila si niza stubište u kraljevski-plavoj haljini, a kosa ti se obasjana svjetlom lusterata presijavala poput crnog satena.«

Osjećao je njen osmijeh iznad svoje čele. »Sjećam se. Još si nosio uniformu. Tada si već saznao tko je William i došao si vidjeti kakvi su to ljudi koji su natjerali dječaka kao što je on da pobjegne od kuće. Moram priznati da si izgledao prilično zadivljeno.«

»Oborila si me s nogu.«

Poljubila ga je u čelu i otpustila iz zagrljaja. »Uvijek sam bila jako zahvalna za tvoje prijateljstvo, Amose. Želim da to znaš«, rekla

je vraćajući se do stolca. »Kao što znaš, ja nisam sklona izljevima emocija, ali dan kad kad si ušetao u našu malu istočnoteksašku zajednicu bio je jedan od sretnijih u mom životu.«

Amos je glasno ispuhao nos u rupčić. »Hvala ti, Mary. Sad te moram upitati, zna li Percy za tvoju... bolest?«

»Još ne. Njemu i Sassie reći ću kad se vratim iz Lubbocka. A potom ću dati upute za svoj sprovod. Da sam to ranije učinila, vijest o mojoj skoroj smrti obišle bi grad i prije nego što bih se odvezla s parkirališta. Njegovatelji iz hospicija doći će tjedan dana nakon mog povratka, to sam već dogovorila. Do tada, želim da moja bolest ostane naša tajna«, rekla je i remen svoje torbice prebacila je preko ramena. »A sad moram ići.«

»Ne, ne«, protestirao je Amos i skočio sa stolca. »Još je rano.«

»Ne, Amose, kasno je.« Posegnula je rukom prema zatiljku i otkopčala svoju bisernu ogrlicu. »Ovo je za Rachel«, rekla je spuštajući je na stol. »Molim te da joj ih predaš umjesto mene. Ti ćeš znati odabrati pravi trenutak.«

»Zašto joj ih sama ne daš kad se sastanete?« upitao je. Grlo mu je gorjelo. Bez bisera, izgledala je kao da se smanjila, staro i ogoljeno. Od Ollijeve smrti prije dvanaest godina, rijetko je se moglo vidjeti bez njih. Nosila ih je svagdje, sa svime.

»Možda ih nakon našeg razgovora ne bi primila, Amose, i što bih onda s njima? Neću da o ogrlici odlučuju birokrati. Ti ih čuvaj dok Rachel ne bude spremna. Od života koji je očekivala, ovi biseri su jedino što će joj ostati od mene.«

Obišao je oko stola. Srce mu je lupalo. »Daj mi da pođem s tobom u Lubbock«, zamolio je. »Dopusti mi da budem uz tebe kad joj saopćiš.«

»Ne, dragi prijatelju. Ako stvari pođu po zlu, tvoja nazočnost tamo mogla bi zakomplikirati vaš kasniji odnos. Rachel mora vjerovati da ti nemaš ništa s tim. Ona će te trebati. Što god da se dogodi, ovako ili onako, ona će te trebati.«

»Razumijem«, rekao je, ali glas ga je gotovo izdao. Pružila je ruku, i shvatio je da se želi oprostiti od njega. Postojala je mogućnost da im se u predstojećim danima više ne pruži prilika za oproštaj u četiri oka. Uzeo je njenu hladnu ruku među svoje goleme dlanove i oči

su mu se napunile suzama, iako je želio da taj trenutak bude dostojanstven kao što je to bio čitav njen život. »Zbogom, Mary«, rekao je.

Uzela je svoj štap. »Zbogom, Amose. Brini se za Rachel i Percyja umjesto mene.«

»Znaš da hoću.«

Kimnula je glavom. Gledao je za njom dok je išla prema vratima trudeći se povratiti za nju tipično kraljevsko držanje. Više se nije osvrnula, samo mu je izlazeći mahnula preko ramena i zatvorila vrata za sobom.